

NOJ A'ALMAJ T'AAN
TI'AL U YILA'AL MA' U
YANTAL YÉE TEL U XU'ULSA'AL
JUMPÁAYKUNAJ

Túumben a'almaj t'aab ts'aba'an k'ajóoltbil tu pik'il ju'unil
Diario Oficial de la Federación tu k'iinil 11 tu winalil junio tu
ja'abil 2003.

TSOL TS'ÍIB KU CHÍIMPOLTA'AL TÍ' LE K'IINO'OBA'
U ts'ook k'exxil beeta'an ts'a'ab k'ajóoltbil DOF 20-03-2014

Ts'áalk'abta'an yéetel u yoochel Escudo Nacional, tu'ux ku ya'alik:
Estados Unidos Mexicanos.- Presidencia de la República.

VICENTE FOX QUESADA, U Jala'achil u Noj Lu'umil
México, ku ya'alik ti' tuláakal máake':

Le kúuchil meyaj Honorable Congreso de la Unión, ts'óok
u much túuxtik ten le:

JETS' T'AANA'

**“U KÚUCHIL MEYAJ CONGRESO DE LOS ESTADOS
UNIDOS MEXICANOS, KU JETS'T'ANTIK:**

**U TS'AABAL K'AJÓOLTIL U A'ALMAJ T'AANIL
LEY FEDERAL PARA PREVENIR Y ELIMINAR LA
DISCRIMINACIÓN**

JUMP'ÉELILÍ'WÁA ARTÍCULO ÚNICO.- Ku ts'a'abal k'ajóoltbil u
a'almaj t'aanil **Ley Federal para Prevenir y Eliminar la Discriminación**, ti'al
u p'áatal je'el bix ku ya'alika':

YÁAX NOJ JÁAJATSAL
U YÁAX TSOL
T'AANILO'OB

U yáax tsol t'aanilo'ob

Artículo 1.- Tuláakal le ba'ax ku jets'ik le A'almaj t'aana' u ti'al tuláakal máak yéetel kaaj. U noj tuukulile' u yila'al ma' u yantal jumpáaykunaj ti' mixmáak yéetel u xu'ulsa'al wáa táan u yúuchul je'el bix táan u beeta'al yo'olal wáa máax je'el bix u jets'ik Artículo 1 ti' u noj a'almaj t'aanil u noj lu'umil Mexico wáa Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos, beeyxan ti'al u péektsilta'al u keetil ti'al u biisik u kuxtal wíinik yéetel bix kun ku chíimpoltbil.

Ti'al u na'atpajal le a'almaj t'aana' yaan u na'atpajal bey:

- I. Ajustes razonables: Tuláakal le k'eexilo'ob unaj yéetel k'a'abet u beeta'alo' ti'al u ma'alobtal u kúuchil tu'ux ku meyaj yéetel le meyaj ku beeta'alo', ti'al ka'a beeta'ake' ma' u seen ya'abtal u kuuch u meyaj wáa u loobil u láak' máako'ob, ba'ale' ku meyaj ti'al ti' wáa máax, ti'al yila'al ka'a yanak mantats' u chíimpolalil u páajtalilo'ob wíinik tu keetilil yéetel je'el bix tuláakal máake';
- II. U molayil Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación;
- III. Discriminación: Wáa jumpáaykunaj, ti'al le a'almaj t'aana' yaan u na'atpajal bey jumpáaykunaje' tuláakal tséelinkunajil, u luk'sa'al, u jóok'sa'al wáa u táanilkunsa'al wáa ba'ax yo'olal tumeen wáa beeta'ab wáa ma', yéetel u tuukulil wáa yéetel ma', ma' tech u beeta'al ti' tuláakal máak, ma' tukulta'an tu beeli' yéetel ma' keet ti' tuláakal máaki' ba'ale' ku beetpajal wáa ku loobilkúunsik, u taakal tu beel, u tselik, u yilik ma' u yúuchul, u p'íitkunsa'al wáa xu'ulsa'al u chíimpolta'al, u beetpajal u yantal u páajtalil wíinik yéetel jáalk'abilo'ob, le kéen beeta'ak yo'olal le

Yáax noj jáajatsal

ba'axo'oba': u kaajil tu'ux sijnáal, u boonil u yoot'el, u miatsil, yo'olal xiib wáa ko'olel beeyxan yo'ol bix u yu'ubikubáa, yo'olal u ja'abil, wáa ba'ax talamil yaan ti' yo'olal u wíinklal, yo'olal yaan taak'in ti' wáa mina'an, yo'olal u toj óolal wáa yaan ba'ax tu yillik yéetel wáa ba'ax a'almaj t'aanil, yo'olal u k'uulinaj, bix u wíinklal, yo'olal sijnalik u wíinklal, tu'ux noj lu'umil u taal, wáa yo'omchaja'an, yo'olal bix u t'aan, u tuukul, yo'olal wáa jats'uts u yilik xiib wáa xch'uup, yo'olal bix u yu'ubikubáa wáa ba'ax partido político yaan, yo'olal wáa ts'oka'an u beel wáa ma', yo'olal u kuchkabal, ba'ax ku beetik ichil u kuchkabal, yo'olal le t'aan ku beetiko', wáa taka'an u pool tu táan jala'ach wáa yo'olal u láak' ba'axo'ob.

Beeyxan yaan u na'ata'al bey junpáaykunaje' u p'ekta'al xiib wáa ko'olel jats'uts u yilik u yéet xiibil wáa u yéet xch'úupil, u p'ekta'al ko'olel, u p'ekta'al wíinik ku taal táanxel lu'umil, u ja'atsal wíinik yo'olal u bixo'ob, u péekta'al máako'ob k'ajóoltano'ob bey judíose', beeyxan u tséelinkunta'al wíinik yo'olal bixi wáa yo'olal u láak' ba'ax ku péeksiltik jumpáaykunaj;

IV. Diseño universal: Yaan u na'atpajal yéetel le t'aana' u beeta'al wáa u yich meyaj, u kúuchil kuxtal, nu'ukbesaj yéetel meyajo'ob ti'al tuláakal máak, ka'a béeyak je'el buka'aj ku páajtale', ma' u beeta'al wáa ba'ax k'eexil mix wal u láak' wáa ba'ax ti',

V. Estatuto: Leti' le jets't'aanil k'ajóolta'an bey Estatuto Orgánico del Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación;

U yáax tsol t'aanilo'ob

- VI. Igualdad real de oportunidades: Leti' le páajtalil yaan ti' le máako'ob wáa múuch'kabilo'ob yaan keetil u páajtalilo'ob, yo'olal le jets't'aanil beeta'ano'ob wáa yo'olal bix suuka'an u beeta'al, ti'al ka'a béeyak u beetik u chíimpol'ta'al u páajtalilo'ob,
- VII. Ley: U a'almaj t'aanil Ley Federal para Prevenir y Eliminar la Discriminación;
- VIII. Poderes públicos federales: Leti' le jala'acho'ob, molayo'ob yéetel u kúuchil u meyaj u Noj Jala'achil México, ti' le molayil tu'ux ku beeta'al, u xak'alta'al yéetel ku je'ets'el a'almaj t'aano'obo', yéetel le jala'achil ilik ka'a yanak jets'ek óolalo' beeyxan le molayo'ob ku meyaj'o'ob tu juunalo'obo';
- IX. Programa: Leti' u nu'ukbesajil Programa Nacional para la Igualdad y no Discriminación, yéetel
- X. Resolución por disposición: U ts'okt'aanil jets'a'an tumeen le molayil Consejo, yéetel u tuukulil u múul meyaj, yéetel lela' ku ya'alpajal tu beetaj wáa ba'ax ku taasal jumpáaykunajil, yo'olal lelo', yéetel le e'esajil k'a'abete' ku beeta'al u bo'otik u si'ipil wáa u beetik wáa ba'ax uts' ti' le máax loobilta'ab yo'olal le ba'axo'oba'.

Junxóot' ts'íib yéetel tsolts'íibo'ob k'exa'an ti' DOF 20-03-2014

Artículo 2.- U meyaj le Jala'acho' u péektsiltik le ba'ax unaje' ti'al ka'a yanak tu jaajil u keetil páajtalil yéetel jáak'abil ti' tukláakal máak. Le u ajmeyajilo'ob u jala'achil u noj lu'umil México yaan ti'ob u páajtalil u luk'siko'ob tuláakal le ba'ax

Yáax noj jáajatsal

talamkúunsik le kéen k'uchuk u súutukil u beetpajale' yéetel ka'a táakpajak ti'al ma' u jóok'ol táanil ichil u kuxtal wíinik beeyxan ma' u cha'ik u táakpajal ichil u meyaj jala'ach, ti'al u náajaltik taak'in, ti'al u jóok'ol táanil u miatsil yéetel u múul kuxtal u kaajalil u noj lu'umil México, yaan xan u péektsiltik u meyaj tuláakal jala'ach je'el tu'ux lu'umil ka'a yanake' yéetel ti' u láak' múuch'kabilo'ob ka'a u beet u yantal talamil tu táan.

Artículo 3.- Ti' u jujump'éelil le u jejeláas u meyajil u noj jala'achil México yaan u ch'a'ajo'oltik tuláakal ba'ax yaan tu k'ab, je'el bix tu juunal yéetel u múul meyajje', u meyaj yéetel le buka'aj taak'in jets'a'an ichil Presupuesto de Egresos de la Federación ti' le ja'ab táan u meyajta'alo', ti'al beyo' tuláakal máak ka'a béeyak u chíimpolta'al ti', jumpuli' ma' u jumpaykúunsa'al mixba'al ti', tuláakal u páajtalil yéetel u jáalk'abil jets'a'an ti' u noj a'almaj taanil waa Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos, ichil u láak' u a'almaj t'aanil yéetel le jets't'aanilo'ob tu'ux táakpaja'an México yéetel u láak' noj lu'umilo'obo'.

Ichil u taak'inil Presupuesto de Egresos de la Federación, ku ts'a'abal ja'abmanja'abe', yaan u táakbesa'al le taak'iin kui ts'a'abal ti'al u béeytal u yantal u keetil meyaj, u yoksa'al ti' túumben meyaj yéetel le ba'ax ku ya'alik le Noj jaatsil capitulo III ti' le a'almaj t'aana'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 4.- Ku wet'a'al tuláakal ba'ax ku jumpáaykunajtik máak yéetel u tuukulil u luk'sik wáa u xu'ulsik u páajtalil wíinik wáa keetil u jóok'ol táanil je'el bix u jets'majil articulo 1o. constitucional yéetel articulo 1, u ka'ap'éel chúuka'anil tsúib, u yóox xóot'il le A'almaj t'aana'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 12-06-2013, 20-03-2014

U yáax tsol t'aani'ob

Artículo 5.- Ma' tu jumpaykunaj máak wáa le ba'ax ku beeta'alo' ku péektsiltik ka'a yanak keetil páajtalil ti' máako'ob wáa ti' múuch'máakil. Ma'axantáan u tukulta'al jumpáaykunajil tuláakal ba'ax wáa táanil tukulta'an tu beel yéetel ma' tech u taasik loob, keet yéetel u ti'al tuláakal wíinik ba'ale' ba'ax ku kaxta'ale' ma' u pech'oolta'al páajtalilo'ob.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 27-11-2011, 20-03-2014

Artículo 6.- U na'ata'al ba'ax ku tsolik le A'almaj t'aana', yéetel bix unaj u meyaj jala'achil u noj lu'umil Méxicoe' yaan u beetpajal yéetel le nu'ukbesajilo'ob jets'a'an tumeen le noj lu'umilo'obo', yéetel tu'ux xan táakpaja'an Méxicoe', lela' le yaan u yil yéetel u páajtalil wíinik, bey yéetel tuláakal le múuch' a'almaj t'aan beeta'an tumeen molayo'ob ti' le noj lu'umilo'ob, le tsol t'aanil yéetel u jets' t'aanil ch'a'aba'an tumeen le jejeláas múuch'kabil ku taalo'ob ti' jejeláas kúuchilo'ob yéetel le yaan tak lu'umil yéetel u láak' a'almaj t'aan ku béeytal u meyaj.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 7.- Ti'al ka'a béeyak u meyaj le artículo táant u tsola'alo', le k'iin kéen yanak jejeláas bix u na'atale', yaan u yéeya'al le ku kanántik u chúuka'anil u páajtalil wíinik yéetel múuch'máako'ob ku loobilta'al u páajtalil yéetel jumpáaykunajil.

Artículo 8.- Ichil u meyajil le A'almaj t'aana' yaan u táakpajal le jejeláas jala'achil u noj lu'umil México, beeyxan u molayil Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación ichil tu'ux unaj u meyajta'al.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014